

Kollegialt samarbete kring språkmedveten undervisning i teori och praktik

En fallstudie bland lärarna i åk 7–9 i Björneborgs svenska samskola

Annika Tulonen
Grundstudier i flerspråkighetsdidaktik
och interkulturell pedagogik
Handledare: Liselott Forsman
Åbo Akademi
Björneborg 2023

1. INLEDNING OCH BAKGRUND	2
1.1 INLEDNING.....	2
1.2 CASE BSS.....	2
1.3 SYFTET MED MIN FALLSTUDIE.....	3
2. DEN TEORETISKA RAMEN	5
2.1 AKTIONSFORSKNING.....	5
2.2 KOLLEGIALT LÄRANDE.....	6
2.3 LÄS- OCH SKRIVSTRATEGIER – MÅNGVETENSKAPLIGA PROJEKT SAMT PIXI OCH RIO.....	8
3. SPRÅKTEAMET	12
3.1 TEORI OCH BAKGRUND.....	12
3.2 SPRÅKTEAMETS MÅL OCH SYFTE – DEN GEMENSAMMA SPRÅKTRAPPAN.....	13
4. KOLLEGORS REFLEKTIONER KRING KOLLEGIALT LÄRANDE	17
5. SLUTDISKUSSION OCH SPRÅKTEAMETS VISIONER FÖR 2023–2024	25

1. Inledning och bakgrund

1.1 Inledning

Hösten 2019 anmälde jag Björneborgs svenska samskolas (förkortat BSS i rapporten för enkelhetens skull) ledning mitt intresse till att vara en del av ett pedagogiskt team med följande beskrivning av huvudmannen Svenska kulturfonden i Björneborgs ordförande Erik Rosenlew: *Björneborgs Svenska Samskola (BSS) och dess ägare Svenska Kulturfonden i Björneborg (SKiB) befinner sig i en dynamisk utvecklingsprocess där strategiska vägval, verksamhetsprinciper och framtiden stakas ut. Ytterst handlar det om att finna en hållbar strategi som på sikt säkrar och förkovrar svensk och flerspråkig utbildning i Björneborg. För att nå långsiktigt önskade resultat är det betydelsefullt att ha en tydlig och välgrundad riktning framåt, en riktning som både möter omvärldsutmaningar och tar vara på interna styrkor. I processer som genomförs med delaktighet av alla som berörs läggs grunden för ett bra genomförande och ett gott resultat. Med dessa föresatser har vi satt samman en bred och representativ arbetsgrupp med uppdrag att vägleda detta arbete. Som arbetsgruppens ordförande fungerar Erik Rosenlew, SKiB.*

Jag skrev en väl formulerad ansökan om mina styrkor och arbetserfarenhet som pedagog i BSS och blev antagen till det pedagogiska teamet eller arbetsgruppen som vi kom att kalla det. Arbetsgruppens sammankomst, möten och diskussioner innehöll som ett av sina flera utvecklingsinsatser fortbildning till BSS personal, språk- och kunskapsutvecklande arbete bland lärarna i BSS, flerspråkighet och språkstrategier, kollegialt utvecklingsarbete samt bildandet av ett språkteam (Mellanrapport, oktober 2022).

1.2 Case BSS

Arbetsgruppen kom till som ett led i Case BSS, ett samarbetsprojekt mellan Centret för livslångt lärande, Svenska kulturfonden i Björneborg och Åbo Akademi. Den 1.8.2017 inledde Åbo Akademi med huvudmannen för BSS, Svenska Kulturfonden i Björneborg, ett samarbete med syftet att systematiskt genom olika utvecklingsinsatser stärka svenskan hos skolbarnen under den unika lärostigen som sträcker sig från daghemmet till gymnasiet. En

viktig bakomliggande orsak till att behovet för utvecklingsinsatser har vuxit är den stora andelen barn som kommer från enspråkigt finskspråkiga hem och således inte har det svenska språket som hemspråk. I utvecklingsinsatserna och samarbetsprojektet Case BSS både vad gäller Åbo Akademi forskning och BSS har fokus legat på att i samarbete med personal och ledning utarbeta en verksamhetsidé för skolan som genomsyrar det pedagogiska arbetet genom hela lärostigen. Verksamhetsidén har tagit form genom bl.a. av Åbo Akademi ledda fortbildningar för personalen, genom skolans sju målsättningar som har mejslats fram, samt bildandet av ett *språkteam* med representanter från alla stadier för att leda arbetet kring gemensamma strategier kring språkstöttning och utarbetandet av skolans språkstrategi. Projektsamarbetet Case BSS hade den 31.12.2022 som slutdatum. Den 2 februari 2023 ordnades för BSS personal ett slutseminarium där arbetsgruppen för Case BSS presenterade en rapport som sammanstälts och som klargör mål och syften med de olika utvecklingsinsatserna under perioden 2017–2022 (Mellanrapport, oktober 2022).

1.3 Syftet med min fallstudie

Fallstudien tjänar flera syften: dels är fallstudien en beskrivning av språkteamets arbete och progression till var vi står nu, dels är rapporten en fallstudie i hur BSS lärare i årskurserna 7–9 har genomfört mångvetenskapliga projekt i årskurserna 7–9 under hösten 2022 där etablering av de språkliga stödstrategier som språkteamet har introducerat och gjort bekant har ingått som en central del. I fallstudien presenterar jag också tankarna och idén kring BSS egna språktrappa som språkteamet har utarbetat som ett “tänkesätt” och verktyg samt en samlingsplats för kollegialt samarbete kring undervisningsmetoder och -material samt som ett verktyg för att synliggöra och utveckla BSS språkstrategi.

I den här fallstudien har jag använt aktionsforskning som metod eftersom det i aktionsforskning är praktikern som medvetandegör ett behov av förändring inom den egna praktiken, hittar metoder för att påverka förändringen i en önskad riktning samt analyserar och utvärderar förändringsprocessen (Rönnerman, 2012). I fallstudiens teoridel behandlar jag således begreppen aktionsforskning och kollegialt lärande samt presenterar den form av språkstöttning som språkteamet har presenterat för kollegiet under gemensamma mötestillfällen under läsåret 2022–2023. Jag sammanfattar också svaren från lärarnas intervjuvar om hur de ser på språkteamets arbete, det kollegiala lärandet samt språktrappan.

Utifrån sammanfattningen ger språkteamet förslag på hur det språkutvecklande arbetet som ett kollegialt samarbete fortsätter i BSS hos lärarna i årskurserna 7–9 läsåret 2023–2024. Den här fallstudien innehåller mer konkret sju delsyften:

- 1) att beskriva aktionsforskningen som metod
- 2) att beskriva begreppet kollegialt lärande
- 3) att presentera de strategier inom språkstöttning som lärarna kollegialt har samplanerat kring under läsåret 2022–2023
- 4) att presentera språkteamets arbete som ledare för det kollegiala lärandet hos lärarna i åk 7–9
- 5) att presentera mål och syfte kring BSS språktrappa
- 6) att redovisa och analysera intervjuer om kollegialt lärande hos lärarna i åk 7–9
- 7) att beskriva hur det kollegiala samarbetet kring språkmedveten undervisning kunde fortsätta nästa läsår

2. Den teoretiska ramen

2.1 Aktionsforskning

Språkteamet har definierat mål för sin verksamhet, planerat utifrån målen samt dokumenterat och reflekterat under arbetets gång, dvs. utgått från det för aktionsforskningen typiska undersökande arbetssättet planera–agera–observera–reflektera. Att delta i forskningscirklar, att involvera skolas lärare som gemensamt definierar något som kräver förändring och tillsammans planerar för att hitta förbättringar och åtgärder är en allt vanligare metod för utvecklingsinsatser inom skolvärlden (Barbre & Buckner, 2013; Blossing & Wennergren, 2019; Langelotz, 2017; Rönnerman, 2012). Som metod använde jag mig av aktionsforskningsprinciper eftersom de lämpar sig för denna fallstudies tidigare nämnda delsyften som ett kollegialt samarbete och som samtidigt är en implementering av skolans språk- och kunskapsstöttande undervisning stadie- och ämnesövergripande. De lämpar sig också eftersom jag själv ingår som en del av de pedagogiska processerna som språkteamet har identifierat och behöver utveckla insatser till.

Som namnet antyder, är det i aktionsforskning fråga om en kombination av aktion och forskning. (Rönnerman, 2012). Enligt Rönnerman är det praktikern som ställer frågor och ifrågasätter sin egen praktik samtidigt som vetenskaplig kunskap sökes som grund för en förändring. En cirkel eller spiral som beskriver hela aktionsforskningsprocessen fokuserar på följande skeden: att praktikern planerar vad i den egna praktiken som kräver förändring, att praktikern agerar i kombination med ett systematiskt arbete där forskning och vetenskapliga teorier ger ny kunskap, att praktikern observerar den process som praktikern har igångsatt i sin praktik för att nå förändring samt reflekterar under processens gång.

Det hur Rönnerman beskriver aktionsforskningen och varför just den här typen av forskning lämpar sig för skolutvecklingsarbete har gett språkteamet sitt mål och syfte, tillvägagångssätt och principer. Aktionsforskningen har gett språkteamets lärare eller praktiker en struktur till långsiktigt pedagogiskt utvecklingsarbete gällande språk- och kunskapsstöttningen hos lärarna, med andra ord *möjlighet att agera på ett ändamålsenligt och hållbart sätt*. Det kollegiala samarbetet baserar sig på en mänsklig växelverkan där möte och samtal får en

betydelsefull roll samt läraren *lär sig genom och med andra, genom att vara delaktig i ett kollektiv*. Hon bidrar genom sin egen individuella utveckling till att utveckla det kollektiva (Rönnerman, 2013, s. 21–23). Rönnerman betonar att just aktionsforskningen bidrar till att de utvecklingsfrågor som framstår främjar hållbarhet i skolan, både för ledarskap och kollegialt samarbete. Språkteamet insåg redan på sitt första möte att BSS språkfrämjande arbetssätt inte kan synliggöras eller utvecklas utan kollegialt samarbete. Språkteamet skulle inte skriva ner BSS språkstrategi endast på papper utan lärande och kunskap fick i takt med att den växte fram bli meningsfull i växelverkan mellan lärarna där lärarna kollegialt och målinriktat tillsammans planerar, observerar och reflekterar över språkfrämjande undervisningsmetoder samt kollegialt prövar på nya didaktiska metoder. Därav aktionsforskning som också bekräftas av att Rönnerman hänvisar till dagens skollag i Sverige om att utbildningen inte endast ska bestå av vetenskap utan av vetenskap tillsammans med *beprövad erfarenhet* (Rönnerman, 2013).

Även Langelotz (2017) lyfter fram hur aktionsforskningen präglas av kollegiala mål och de pedagogiska processer som har igångsatts i samband med kollegialt lärande där kollegialt lärande också fungerar som ett mål i sig.

2.2 Kollegialt lärande

Kollegialt lärande är ett begrepp som man idag allt oftare stöter på i samband med skol- och organisationsutveckling. Termen kollegialt lärande kan definieras som kollegors kompetensutveckling där kunskap och färdigheter bärs upp genom samarbete. Samarbetet tar sig då uttryck i lösandet av uppgifter, formulering av problem och ett kritiskt granskande av sitt eget och andras arbete (Langelotz, 2017; Rönnerman, 2013).

Blossing och Wennergren framhåller att kollegialt lärande är en viktig del av professionell utveckling för lärare och också andra yrkesverksamma inom utbildningssektorn. Blossing menar att kollegialt lärande kan bidra till att öka kunskapen, stärka samarbetet och utveckla arbetsplatskulturen. Han talar om *projekt, redskap* och *engagemang* (Blossing, 2019; Wenger, 1998). Projekt, redskap och engagemang är tre kvaliteter som både Blossing och Wennergren och Wenger menar utmärker samarbetets eller gemenskapens arbete. Lärarna förenas i

gemenskapen genom projekt samt gemensamma redskap som bidrar till ett ömsesidigt engagemang i varandras deltagande. Deltagarna bildar ett mål tillsammans och steg för att uppnå målet. Redskapen kan finnas sedan tidigare eller så kan de vara resultatet eller målet i sig av förverkligandet i gemenskapen. Lärarna skapar nya idéer som de omsätter i praktiken.

Enligt Blossing och Wennergren är kollegiala redskap dock alltför sällan färdigt utvecklade som inte heller det ömsesidiga engagemanget. Han framhåller därför att användningen av redskap hjälper till att fördjupa förståelsen för ett gemensamt projekt och därför är av stor vikt. Han framhåller att kollegialt lärande inte är något som är självklart utan att skolledare och lärare behöver planera och organisera för att kollegialt lärande ska kunna ske. Kollegialt lärande ska inte vara en modell som implementeras vid en viss tidpunkt och sedan betraktas som en avklarad process utan kollegialt lärande är en dynamisk praktik där vilken riktning lärare och skolledare ska ta behöver kontinuerligt följas upp och utvärderas (Blossing & Wennergren, 2019).

I samband med kollegialt lärande betonas vikten av att känna till den *terräng* där kollegialt lärande har tänkts ska ske. Terrängen beskrivs då med hjälp av begreppen *makrostruktur* och *mikrostruktur*. Med makrostruktur menas t.ex. lagstiftning och reglering, skolfinansiering och läroplaner som ligger utanför skolledares och lärares påverkan. Mikrostrukturen däremot är den delen som ledare och lärare lättare kan påverka och förändra för att skapa bättre förutsättningar för att skolan ska kunna lägga fokus på kollegialt lärande. Mikrostrukturen existerar inom ramarna av makrokulturen och varierar från en skola till en annan. Mikrokulturen är en skolas infrastruktur som består av regler och normer gällande gruppering, mål, kommunikation, ansvarsfördelning, beslut, tid och rum. Mikrokulturen går att förändra mot ett bättre kollegialt lärande men för att detta ska kunna ske behöver man först synliggöra skolans infrastruktur.

Blossing och Wennergren (2019) framlägger bl.a. följande tecken på att en skola har ett fungerande kollegialt samarbete: när skolledare och lärare har kunskap om vad kollegialt lärande innebär i praktiken, när lärare regelbundet analyserar sin undervisning tillsammans med sina kollegor, när skickliga lärare kan vara kritiska vänner i varandras undervisning och när lärare kan leda kollegor, när skolan har gemensamma uttalade stödsystem och strukturer som säkrar alla elevers framgång samt när det finns ett system som inkluderar alla.

2.3 Läs- och skrivstrategier – mångvetenskapliga projekt samt Pixi och Rio

Den pedagogiska arbetsgruppen som tillsattes för Case BSS formulerade i sin mellanrapport (2022) följande målsättning för den grundläggande utbildningen: *“Att kollegiet tillsammans utvecklar sin beredskap att undervisa språkinriktat i olika ämnen, d.v.s. en undervisning som uppmärksammar språkliga utmaningar och (språkliga) stödstrategier som en del av ämnesundervisningen.”*

Målsättningen har sin bakgrund i att BSS har en unik särställning som en svenskspråkig skola i en finskspråkig omgivning. Att skolan är en s.k. språköskola innebär att eleverna har olika språklig bakgrund. En situation som denna med barn som utvecklas till flerspråkiga behöver en systematisk och konsekvent språkstöttning för att få en stark flerspråkighet samt en stark språkidentitet. Slotte-Lüttge och Forsman (2013) framhåller att nivån på skolspråket starkt hänger ihop med skolframgång. Om man som lärare inte tänker språkutvecklande och inte förstår hur starkt bristande språkkunskap gällande ett ämnesspecifikt ordförråd påverkar förståelsen av stoffet hos eleven kan det samtidigt ske, att man sänker kraven i skolämnet på grund av språket. Hos eleven kan detta leda till att hon upplever att språket inte räcker till och kan påverka den språkliga och också skolidentiteten negativt.

I språkinriktad undervisning handlar det om att skapa en språkstimulerande miljö där språket används aktivt och där elever ges möjlighet att använda och utveckla sitt språk på olika sätt. Slotte-Lüttge och Forsman betonar vikten av att låta eleverna vara med som en aktiv del i undervisningen.

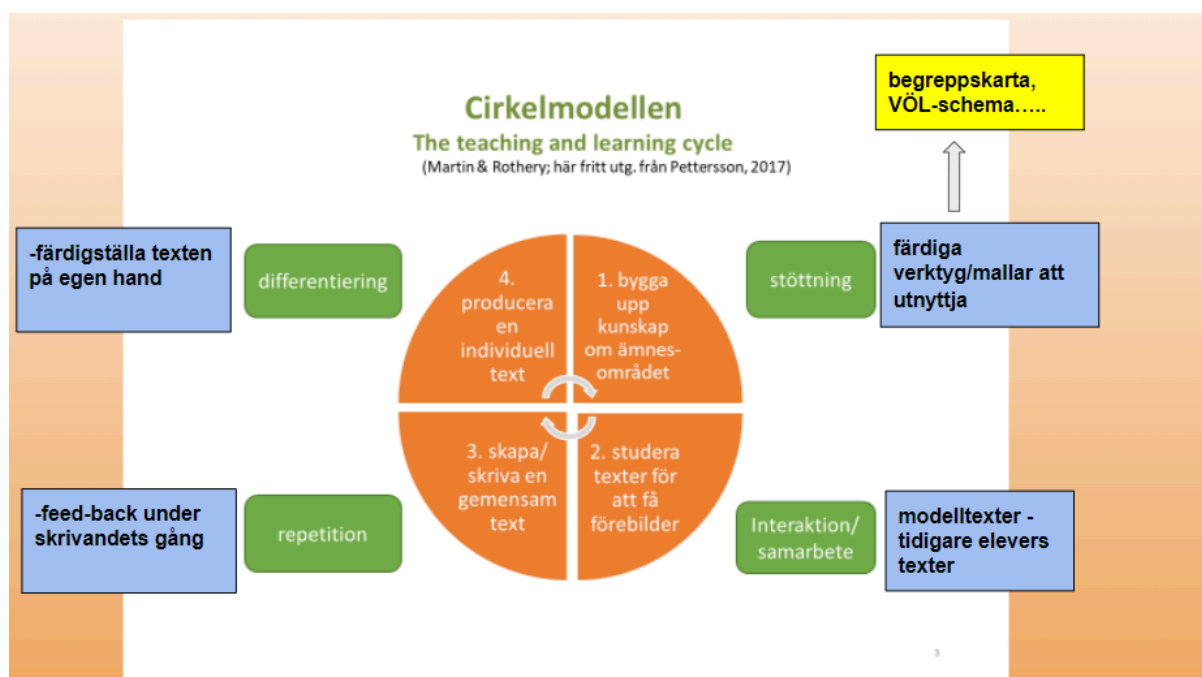
Språkteamet har under läsåret 2022–2023 tillsammans med kollegerna i årskurserna 7–9 valt att elaborera kring tre huvudteman, nämligen cirkelmodellen, lässtrategier samt elevdelaktighet eftersom dessa har den elevcentrerade undervisningspraktiken som gemensamt mål (Eklöf, 2020; Kelly & Cherkowski, 2015; Wiksten & Kindenberg, 2015). Språkteamets grundtanke har varit och är att all undervisning oavsett stadium eller ämne ska vara språkstöttande och att tydliga gemensamma strategier kollegialt samt stödstrukturer för lärande är nyckeln till framgång för alla elever.

Språkteamets tanke har med andra ord varit att vi lärare från våra alltför isolerade undervisningssätt där vi har byggt upp egna strategier för att stödja elevers inläring nu genom ett kollegialt samarbete går in för en gemensam skrivstöttningsstrategi. Genom att

använda *cirkelmodellen* som utgår från Vygotskys proximala utvecklingszon kan eleverna få en mer djupgående förståelse av en text och dess budskap. Detta kan i sin tur hjälpa eleven att analysera, tolka och utvärdera texten på ett mer effektivt sätt. (Wiksten & Kindenberg, 2015). Mer ingående hjälper cirkelmodellen eleven att förstå och bearbeta en text genom att använda olika steg där första steget går ut på att skapa en förförståelse för ämnet. I denna fas är det eleverna och läraren som i samarbete och genom interaktion tar reda på vad eleverna redan vet om ett ämne eller område (Eklöf, 2020). Eklöf föreslår att till exempel tankekartor, Venn-diagram samt EPA-modellen (enskilt, par, alla) är bra att använda i fas I. Fas II går ut på att lärare och elever tillsammans analyserar modelltexter som fungerar som förebilder för textspecifika strukturer och språkliga kännetecken. Lärarnas roll är att hjälpa och fördjupa vid behov utifrån de olika gruppernas förkunskaper. Förkunskaperna kartläggs t.ex. också genom stationer för genrepdagagogik (hitta texttyper, analysera huruvida någonting är ett ställningstagande för eller emot osv. I fas III formar eleverna det första utkastet till en text. Eleverna går tillbaka till den insamlade informationen i faserna 1 och 2. I fas IV utformar eleverna den slutgiltiga skrivprodukten, Lärarrespons, självutvärdering och kamratrespons tas in för att föra arbetet vidare. Eleverna ges tid att förändra, förbättra och utveckla sitt arbete utgående från självutvärderingen och kamratresponsen (Eklöf, 2020).

I de olika faserna av cirkelmodellen arbetar lärare och elever aktivt med ett *ämneshelaterat skolspråk* genom att de fördjupar sig och uttrycker kunskaper i ämnet genom interaktionsrik undervisning. De olika faserna bygger på en rik elevdelaktighet där eleverna tillsammans bygger upp sin kunskap under handledning av läraren. Eleverna för resonemang om likheter och skillnader i sina deluppgifter under cirkelmodellens olika processer. Hela tiden sker en återkoppling till de föregående faserna (Wiksten & Kindenberg, 2015).

Wiksten och Kindenberg betonar också vikten av att eleven har rätt till att få en bild av *hur* slutmålet ska se ut för att *alignment* (att man uppnår en samstämmighet mellan målet, undervisningen och uppgiften som ska bedömas) ska uppnås. Cirkelmodellen kräver av läraren en noggrann planering av undervisningens olika faser och är därmed ett bra sätt att uppnå alignment eftersom man *modellerar*, det vill säga synliggör både processen och produkten.

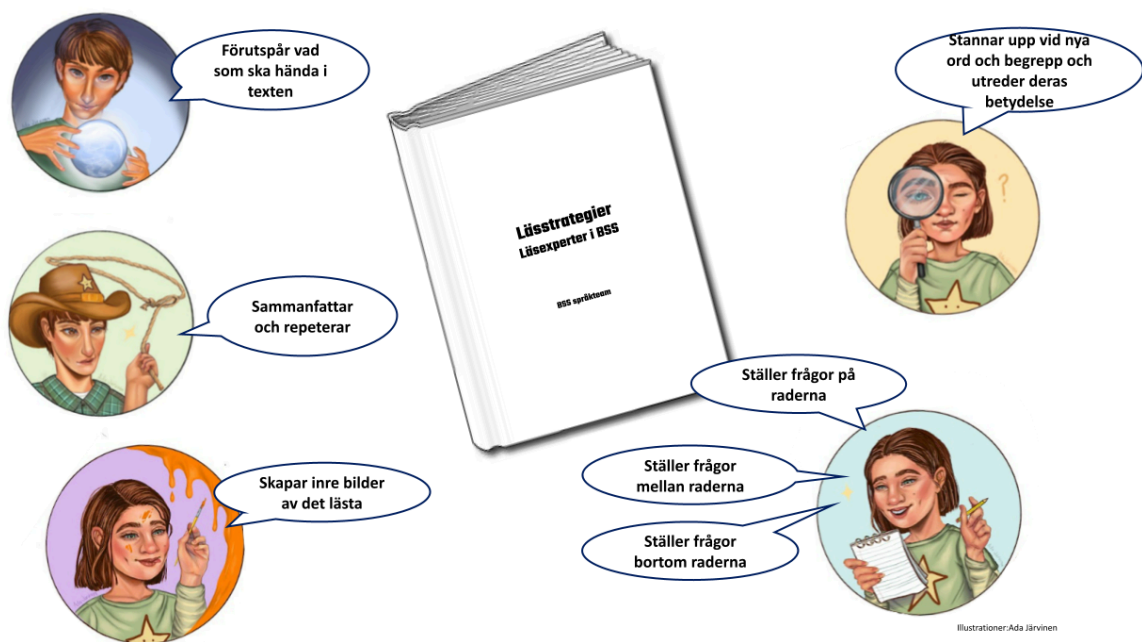

Figur som synliggör cirkelmodellens fyra faser. Erika Ekholm, pedagogiskt café för lärarna i årskurserna 7–9 den 25.6.2022.

Hösten 2022 planerade och genomförde BSS lärare mångvetenskapliga projekt i årskurserna 7–9 som ett kollegialt samarbete. Språkteamet stod då för förberedelserna genom att introducera cirkelmodellen som skrivstrategi, kollegialt lärande som begrepp samt elevdelaktighet som en central del i mångvetenskapliga projekt. Varje årskurs arbetade då med ett tema, åk 7 undersökte vattendroppens resa, åk 8 hade ett medieprojekt med en egen tidning som slutprodukt samt åk 9 arbetade kring temat mänskliga rättigheter och Agenda 2030. Lärarna delades in i ansvarsgrupper beroende på vilka elever man undervisade och vilka teman som ingick som en del i den egna undervisningen. Temadagarna skulle planeras tillsammans i mindre lärargrupper och eleverna hade en aktiv roll i planeringen av de mångvetenskapliga projekten. Det som blev det nya i jämförelse med tidigare läsårs mångvetenskapliga projekt var att lärarna skulle fokusera på språkstöttnen och använda cirkelmodellen som metod i undervisningen.

Förutom cirkelmodellen valde språkteamet att satsa på lässtrategier. *Lässtrategier* hjälper eleven att förstå innehållet i en text och är således medvetna, målinriktade hjälpmedel till att eleven kan avkoda en text rätt samt förstå ord och sammanhang (Skolforskningsinstitutet, 2019).

Under läsåret 2022–2023 har språkteamet lotsat det kollegiala lärandet till att lärarna över stadiegränserna har tagit i bruk BSS egna lässtrategier. Pixi och Rio är två karaktärer som har fått sina namn av eleverna. De används nu i hela BSS, från dagis till 3G. Pixi och Rio hjälper eleverna att förstå innehållet i olika texter, även faktatexter med ämnesspecifikt tema och ämnesspecifika nyckelord, och visar hur man strukturerat arbetar med läsförståelse. Pixi och Rio är tecknade av före detta eleven Ada Järvinen. Pixi och Rio hjälper eleverna att använda lässtrategier: Eleverna skummar texten, ser på bilder och rubriker för att få en uppfattning om textens ämne och struktur. De identifierar också nyckelord, det vill säga söker efter viktiga ord och fraser som kan ge ledtrådar om vad texten handlar om. De engagerar sig också i texten genom att ställa frågor och göra anteckningar, ett försök till att förstå vad som står skrivet och hur det relaterar till det övergripande ämnet. Pixi och Rio är modifierade karaktärer av Barbro Widlunds strategiverktyg *Läsfixarna*.

3. Språkteamet

3.1 Teori och bakgrund

Att bilda team som leder skolutveckling i skolor är en modell som Sverige under 2010-talet har utvecklat och kallar för *förstelärare* som har i uppgift att med högre lön och mer ansvar leda och utveckla undervisningen på sin skola. För att bli förstelärare krävs att man har minst fyra års erfarenhet som lärare och att man har visat goda resultat i undervisningen och pedagogisk utveckling. Förstelärarens uppdrag är att leda och utveckla undervisningen genom att arbeta i samarbete med kollegor och skolledningen för att förbättra undervisningens kvalitet och höja elevernas resultat.

För att karriärreformen verkligen ska bidra till en ökad måluppfyllelse behöver den vara väl implementerad och ha legitimitet i hela skolsystemet. Det har gjorts flera utvärderingar av reformen, bland annat av Statskontoret. I dessa ringas problem in och möjligheter lyfts fram. Resultaten är tydliga. De huvudmän som rekryterar förstelärare genomtänkt, tydliggör deras uppdrag för alla lärare och låter dem leda viktiga utvecklingsuppdrag är mer framgångsrika (Skolverket.se).

Språkteamets medlemmar och deras uppgifter kan jämföras med begreppet förstelärare. Att välja förstelärare som leder skolutvecklande arbete i skolor samt att bilda team definieras inom den engelskspråkiga forskningen som *professional learning communities*, PLCs (Kelly & Cherkowski, 2015). En professionell lärandegemenskap eller team är en grupp lärare som bildar ett team och som har i uppgift att definiera mål för skolutveckling samt att bilda tydliga ramar kring tillvägagångssätten för att uppnå målen. Kelly och Cherkowski lyfter fram att ett team har som sitt primära syfte att skapa förutsättningar för lärare att åstadkomma skolutveckling i form av ett kollegialt lärande. Teamets uppgift är också att inom ramen för det kollegiala lärandet skapa en kultur av samhörighet i att gemensamt ansvara för elevers lärande och skolans undervisning. Blossing och Wennergren (2019) betonar likaså kravet att en skolas vardagliga arbetsrutiner ses över och förändras för att det kollegiala lärandet ska fungera skolförbättrande. Teamets uppdrag mer specifikt för att en förändring ska kunna uppnås är att dela ansvaret för lärandet, att ställa upp mål, att samla in data och regelbundet

reflektera under processens gång. Det är lärarna själva som står i nyckelposition för att definiera problem samt hitta progressiva lösningar inom sin egen undervisning. (Blossing & Wennergren, 2019; Kelly & Cherkowski, 2015). Ett stort antal forskare betonar att bildandet av PLCs i skolor är nyckeln till att ta sig från lärares isolerade undervisningssätt till att istället tillsammans utveckla gemensamma metoder inom undervisningen som är hållbarare och främjar elevers lärande på många sätt (se DuFour & Eaker, 1998; Hord, 2004; McLaughlin & Talbert, 2001; Stoll & Louis, 2007). Även Timperley (2011) ser PLCs som ett strukturerat sätt för lärare att utbyta tankar, planera, bygga upp och reflektera kring förbättring eller förändring av sin egen praktik.

Att bilda ett språkteam var i enlighet med ovan beskrivna forskning en insats för att bilda tydliga ramar för vidareutvecklandet av de språkfrämjande arbetssätt som BSS lärare i årskurserna 7–9 under ledning av Åbo Akademi fått fortbildning i under åren 2018–2020. Språkteamet satte igång hösten 2020 och bestod av tre representanter från daghemmet, tre representanter från stadierna 0–6 samt två representanter från stadierna 7–3G. Språkteamet har ännu under läsåret 2022–2023 konkretiserat sina mål.

3.2 Språkteamets mål och syfte – den gemensamma språktrappan

Den 13 augusti 2020 beskrev Forsman uppdraget enligt följande: *uppdraget handlar om att driva det första skedet med att utarbeta och formulera den språk- och kunskapsutvecklande undervisningen*. Språkteamets medlemmar skulle med andra ord samarbeta runt att leda och formulera processen kring det språkutvecklande arbetet i BSS med stöd av ÅA samt att teamets medlemmar skulle gå *in på djupet och bredden i den egna verksamheten*. Forsman betonade också vikten av, i stöttandet och drivandet av processen, kommunikationen mellan representanterna för de olika årskurserna och stadierna. Med andra ord blev språkteamets mål och syfte att leda det kollegiala samarbetet kring utvecklandet av språkstöttning och framför allt bygga upp den kunskap och kompetens som behövs efter att samarbetet med Åbo Akademi upphör.

Under språkteamets två gemensamma träffar hösten 2020 framkom snabbt hur representanterna för sina respektive stadier såg uppdraget. Även om fokus har legat på språkutveckling och språk över hela läroplanen, alla stadier och årskurser, blev det snabbt

tydligt att metoderna för språkstöttningen hos personalen ser olika ut på olika stadier och att man på de olika stadierna befann sig i olika skeden av utvecklingsprocessen. På grund därav beslöt språkteamet att arbeta vidare, schemalagt två timmar i veckan, med teman inom sina egna stadier skilt för sig och med gemensamma träffar mera oregelbundet. Språkteamet protokollförde dock vad som diskuterats under möten för att hålla de övriga stadiernas medlemmar uppdaterade.

Språkteamet för årskurserna 7–9 och gymnasiet definierade inför läsåret 2022–2023 sin roll till att presentera språkfrämjande arbetssätt för kollegiet samt koordinera tillfällen då lärarna tillsammans kollegialt hade möjlighet till att pröva på nya metoder i sin egen undervisning.

Som kollegor med uppdraget som språkmentorer började vi i teamet också själva fundera på hur vår egen undervisning skulle bli mer språkstöttande. Språkteamet konstaterade också snabbt att allt språkstöttande material behövde en samlingsplats i digital form. Då föddes idén med *Språktrappan*, vars två syften blev att dels lyfta fram och synliggöra det som redan görs i de olika stadierna, dels få fram vad i den som eventuellt behöver kompletteras. Språktrappan ska bli BSS gemensamma språkstöttande *lärostig*. Den revideras och utvecklas ständigt och behöver inte bli färdig. Språktrappan hjälper BSS lärare att åstadkomma ett samarbete kring skolspråket mellan de olika stadierna, den består av lärandemål som innehåller både innehåll och språk samt strategier för språkstöd som en röd tråd från dagis till gymnasiet. Huvudrubrikerna i trappan för alla årskurserna är *läsa, skriva, kommunikativa och interaktiva strategier samt visuella strategier* eftersom alla stadier och ämnen har dessa rubriker gemensamt och de därmed omfattar läroplanens innehåll (Läroplanen för den grundläggande utbildningen, 2014). Dessa bildar med andra ord språkstöttningens huvudpunkter. Sammanfattningsvis ska språktrappan få fram den röda tråden av *hur* BSS lärarna gör när de undervisar språk- och kunskapsutvecklande över stadiegränserna och ta fasta på det som görs i de tidigare stadierna.

Under en FBA-eftermiddag den 13.1.2021 för lärarna började inventeringen när vi stadi- och ämnesvis strålade samman. Vi lärare i årskurserna 0–3G fick av språkteamet i uppgift att tillsammans i grupper lista upp metoder som vi använder i vår undervisning. Resultatet av den eftermiddagen ses i följande tabell:

Lässtrategier	Skrivstrategier	Kommunikativa och interaktiva strategier	Visuella strategier
- läsfixarna - reflektion - källkritik - olika slags texter (genrer) - söka information - medier - förstå och tolka anvisningar - stödord - hjälp från andra språk - sammanfattning - kontextualisering (texten öppnas upp med hjälp av strategier som t.ex. bilder eller instuderingsfrågor)	- faktatexter - argumenterande texter - beskrivande texter - rapport - essäer - referat - analys - filmanalys - portfolio - tankekartor - utvärdering och respons	- diskutera och argumentera - återberätta - inleda och avsluta - sammanfatta - muntliga presentationer - presentationer av arbeten - från vardagsspråk till ämnesspråk - socialt samspel - par- och grupparbeten - drama och rollspel - musik	- bildanalys - digitala verktyg - multilitteracitet - tavlan, smartboarden - förvandla texter till affischer, bilder, tidslinjer - spel - dramatisera texter - beskriva det man observerar - videoklipp

Tabellen visar att lärarna i BSS använder en stor mängd av språkstöttande strategier och mallar i sin undervisning – men hur? Att söka svar på och synliggöra hur lärare arbetar med allt det som räknas upp i tabellen och att utveckla gemensamma strategier är en definition på BSS språkstrategi genom hela lärostigen från dagis till 3G.

Läsåret 2022–2023 har vi lärare i BSS inlett arbetet med att dela fram modeller och strategier som lämpar sig i alla ämnen med grundtanken om att grunderna påbörjas tidigt, redan i dagis, och byggs på under elevernas lärostig. När eleven väl är i gymnasiet kan lärarna hänvisa till samma modeller och strategier. Eleven i sin tur kan då fokusera på själva substansen och lärarna koncentrera sig på stoffet.

Sammanfattningsvis har språkteamets viktigaste uppgift varit att synliggöra arbetet med språket som kunskapsbärare i BSS hos eleverna. Språkteamet vill uppmuntra till att om alla lärare gör en förändring i sin undervisning åt ett mera språkinriktat arbetssätt har det en stor skillnad för eleverna. Språkteamet vill skapa struktur i arbetet med att lärarna arbetar kollegialt mot gemensamma mål.

4. Kollegors reflektioner kring kollegialt lärande

I slutet av läsåret 2022–2023 fick lärarna i årskurserna 7–9 skriftligen besvara frågor gällande deras uppfattning om kollegialt lärande och vad kollegialt lärande har betytt för dem i den egna professionen under detta läsår. Tyvärr besvarade endast fem lärare enkäten vilket innebär att språkteamet inte riktigt kan veta vad alla i kollegiet tänker och tycker. Men även dessa fem svar är oerhört värdefulla. De visar vägen framåt och ger språkteamet *bränsle* till att fortsätta leda det språk- och kunskapsutvecklande arbetet i BSS framöver. Nedan följer en sammanfattande tabell över svaren:

Vilka fördelar ser du med kollegialt lärande i jämförelse med traditionella metoder för professionell utveckling?
- Mera utbyte att diskutera med andra i samma situation - Man får ta del av andras goda erfarenheter och misstag - Infallsvinklarna blir fler och möjligheterna att hitta något som passar en själv blir fler - Det är alltid trevligare att diskutera med sina kollegor och lära sig den vägen än att delta i t ex. en fortbildning - Den här typen av skolutveckling har jag upplevt som mer förankrad i skolans vardag - bra är, att det också innebär en utvärdering och kritisk granskning av det som man åstadkommit - Man får nya ideer som kan passa ens eget ämne - En person belastas inte med allt nytt, utan man kan dela på de olika processerna och sedan få en färdigt bearbetad modell, som kan passa ens eget arbetssätt och ämne - Utbyte av erfarenheter och samplanering är de största fördelarna - Genom samarbete talar vi lärare samma språk. Vi visar en enhetlig linje gällande regler, arbetsmetoder och vad vi representerar utåt till elever och föräldrar

I svaren på frågan om *fördelarna med kollegialt lärande* framgår att tankarna hos lärarna enbart är positiva. Man ser nytta med att dela sina erfarenheter med kollegorna, att

samplanering hjälper en att inte belastas alltför mycket med det som är nytt och att samarbete ger flere infallsvinklar. En kollega talar också om att kollegialt lärande är bra eftersom man då kritiskt granskar det man åstadkommit. Här kan återkopplas till denna fallstudies teoridel om kollegialt lärande, att just samarbetet och att kritiskt våga granska sin egen undervisning för att förändring ska kunna nås vittnar om att det kollegiala lärandet fungerar. Kollegornas svar visar intresse för engagemang (se Blossing & Wennergren, 2019).

Hur har kollegialt lärande påverkat din egen utveckling?
- Jag känner att jag åter hittat en del av de arbetssätt och metoder som jag tidigare använt, men som jag i farten glömt bort - Genom kollegialt lärande upplever jag en bekräftelse på att mina tankar och idéer ännu fungerar och att de även kan vara till nytta för någon annan - Jag har fått nya tankar kring det egna arbetet av att diskutera med kollegorna - Det har möjliggjort att man ser på frågeställningar från olika perspektiv, lärt mig mera om innehållet i olika ämnen och ökat min kännedom vardagen på skolans andra stadier - Ökad kunskap och kännedom om kollegors vardag, gör tröskeln lägre att ta kontakt, fråga om hjälp eller föreslå samarbeten - Har testat på metoder som kanske inte först verkar vara det mest givande gällande mitt ämne, men efter bearbetning, testning och upprepning, kan bli en del av de arbetsmetoder jag kommer att använda - Det är alltid bra att lite förnya sig och bearbeta de metoder man är mest bekant med - Mycket, speciellt i de ämnesövergripande projekten - En eller flera kollegor som bollplank, nya idéer även då man undervisar "ensam" - Frigör t.ex. tid till språkstöttande verksamhet - Jag har lärt mig mycket genom att vi lärare har planerat projekt tillsammans - Jag har också märkt att vi gör samma saker i vår undervisning och på det sättet vinner tid om vi arbetar mer tvärvetenskapligt och mångvetenskapligt

Att kollegialt lärande är en nödvändighet till att skolutveckling ska kunna ske, belyses av svaren på frågan *hur det kollegiala lärandet har påverkat den egna utvecklingen*. Kollegorna har fått nya tankar kring det egna arbetet, lärt sig om varandras vardag och arbetssätt samt har

vågat testa sig fram med nya undervisningsmetoder. En kollega lyfter också fram vikten av att genom det kollegiala lärandet ha *flera kollegor som bollplank*. En annan framlägger att samarbete *frigör tid för språkstöttande verksamhet*. Därtill nämner två kollegor ämnesövergripande projekt som nyttiga och en har *märkt att vi gör samma saker i vår undervisning och på det sättet vinner tid om vi arbetar mer tvärvetenskapligt och mångvetenskapligt*.

Vilka utmaningar kan uppstå vid genomförandet av kollegialt lärande, och hur kan man övervinna dessa?

- Dynamiken i en grupp beror på många faktorer, både hos gruppen och i omgivningen. Inre faktorer hos de olika deltagarna som t.ex. Olika intressen, stark vilja ("tar över" och bestämmer), envishet ("jag har alltid gjort så här och gör det framöver"), velande ("jag vet inte, få se.."), etc. Detta påverkar samspelet mellan gruppmedlemmarna, tror jag, och man måste kunna se på olikheterna som styrkor som samspelar för ett gemensamt ändamål. Alla bidrar med sin värdefulla del.
- Yttre faktorer som t.ex. tidpunkt för träffar kan också spela roll i det kollegiala lärandet. Att gruppmedlemmarna sitter och planerar när de är trötta och har mycket annat att göra, är inte fruktbart.
- De yttre omständigheterna är säkert lättare att åtgärda genom god planering, medan olika intressen och personligheter är och förblir olika. Här tycker jag att man får konstatera faktum; vi är olika, men vi jobbar mot ett gemensamt mål: egen professionell utveckling till förmån för elevernas bästa.
- Alla har inte samma intresse, behov eller förväntningar gällande undervisning. En del av de mest praktiska utmaningarna kan lösas genom ledningens agerande. Men inom gruppen är det bra att diskutera vad man vill göra och hur man vill jobba. I bästa fall får alla arbeta utifrån sina styrkor. Öppen dialog och tydliga ramar är redan mycket

- Att hitta tid för att reflektera och diskutera är svårt att hitta samt tid för gemensam planering. En utmaning kan också vara traditionen i att dela material med varandra. Det är svårt att lära sig av varandra, om man inte vet vad de andra gör. Planering för gemensam tid behövs och sedan måste man vara beredd att dela med sig av det man gör.
- För att utbytet ska vara det bästa mellan lärare måste det finnas ett gemensamt intresse och ett gemensamt mål. Dessutom krävs det en hel del planering, så tidsbrist är en annan begränsande faktor.
- I allt vad vi lärare gör tycker jag att våra idéer är goda och vi börjar med en stor ork och iver. Sedan försvinner iver och orken när vi märker att vi inte har tillräckligt med tid och möjlighet att planera tillsammans, i lugn och ro. Viktigt är också att hitta tid för att utvärdera efteråt. Ledningen bör vara insatt i våra utvecklingsprojekt och möjliggöra tiden för oss.

I den tredje frågan om *vilka utmaningar man stöter på i det kollegiala lärandet och hur man kunde lösa dessa* är kollegorna inne på det som i teoridelen beskrivs som skolans mikrostruktur (se Blossing & Wennergren, 2019). Kollegorna tar upp frågan om tid och rätt tillfälle för arbetet samt lärares olika nivåer av engagemang. Men viljan finns till förändring i mikrostrukturen och flera av svaren innehåller önskan om mera gemensam tid till planering.

Vilken roll spelar ledarskap i att främja kollegialt lärande? Vilka egenskaper tycker du att är viktiga för en ledare som vill främja kollegialt lärande?

- En god planering för hela läsåret är viktigt för att undvika att arbete hopar sig och att projekt/årligen återkommande händelser inte överlappar varandra och medför stor arbetsbörda för de inblandade (t.ex. studentskrivningar, praoveckor, andra evenemang). Ledaren ska vara systematisk, motiverande, entusiastisk samt initiera och betona vikten av kollegialt samarbete och sporra sina lärare. Ledaren måste ordna tid för träffar och planeringsarbete.

- Det är viktigt att ledarna upplever det kollegiala lärandet som viktigt som någon som ger ett mervärde till vardagen i skolan. Inte endast mervärde i undervisningen utan också ett mervärde i hur vi planerar och agerar tillsammans.

Ledarskap skapar också ramen inom vilken det kollegiala lärandet genomförs.

- Det ska vara tydligt att alla deltar och kanske även hur mycket tid man förväntas sätta på arbetet. Samtidigt måste det finnas en helhetsbild över antalet team och antalet aktiva team. Hur mycket arbete kräver de olika teamen och när? Vilka team är aktiva och när, vilka team kan vara i gång parallellt.
- Kollegialt lärande kräver också att ledningen känner till de styrkor och färdigheter som finns i kollegiet, då olika team sammanställs. Med andra ord är det viktigt att ledningen och personalen känner varandra.
- Ledningen bör ge möjligheter till tid för gemensam planering. Det underlättar processen om ledningen visar intresse för kollegialt lärande i de olika delmomenten och gärna även deltar i de olika skedena om möjligt. En ledare är en inspiratör eller ser till att det finns en inspiratör i processen som får kollegiet att brinna för nya arbetssätt.
- En mycket viktig roll, behöver stödja, uppmuntra, följa upp, ge tid för samplanering.
- Ledningen bör ha helhetssynen och själv visa att kollegialt lärande värdesätts genom att man ger personalen tid och möjlighet för regelbunden samplanering. Detta är viktigt att tänka på i synnerhet nu när stadierna nästa höst finns i olika byggnader.

På frågan *vilken roll ledarskapet spelar i att främja kollegialt lärande* är svaren entydiga: ledningen ska ha helhetssynen, skapa förutsättningarna för kollegialt lärande genom att vid behov ändra på delar av skolans mikrostruktur samt fungera som förebild. Flera kollegor

efterlyser tydliga ramar och talar om behovet av struktur för hur mycket tid man får och också förväntas använda för kollegialt lärande.

Hur kan man uppmuntra till engagemang och deltagande från alla medlemmar i en kollegial lärandegrupp?

- Att ge tillräckligt med tid för träffar och planering. Att träffarna ordnas vid lämpliga tillfällen. Viktigt att alla får ge sin syn på innehållet och stoffet i det kollegiala lärandet och föreslå vad de själv kan bidra med. Delaktighet.
- Det är viktigt att grupperna tillsätts så att medlemmarna i gruppen själv upplever sig vara rätt person på rätt plats. I arbetssammanhang kan det hända att man alltid inte har en inre motivation till precis allt, men att man själv ser nyttan och potentialen i det team man representerar. Arbetsgemenskapens uppskattning för det utvecklingsarbete som teamen gör är också viktigt.
- Genom att välja teman som tangerar den normala undervisningen, teman som det finns mycket material till av olika slag, kanske teman där det är lätt att få utomstående experter som gäster, teman som intresserar lärandegruppen. Låt lärandemålen se fördelarna med kollegialt lärande.
- Att hitta ett gemensamt mål/syfte. Kan börja med något mindre som sedan får växa. Fördelarna är så många fler än nackdelarna.
- Viktigt att göra förarbete: 1. Ledningen spanar efter lärarens styrkor genom att regelbundet hålla utvecklingssamtal och teamen bestäms utgående från samtalen. 2. Lärarna behöver samplanera om sina ämnesinnehåll före ett följande läsår och i god tid planera vilka ämnen man har gemensamt och kan samarbeta kring.

Att lärarna ges tillräckligt med tid till att planera tillsammans lyfts även fram som svar på frågan om *hur man kan uppmuntra alla lärare till engagemang i en arbetsgemenskap*. En kollega lyfter fram att man tillsammans borde hitta ett mål och syfte

Vilka tips och råd skulle du ge till någon som vill implementera kollegialt lärande på sin arbetsplats?

- Det lönar sig absolut. Planera tidtabeller i förväg (ledningen). Låt arbetet ta tid och fortskrid med små steg.
- Go go for it! Men var uppmärksamma på teamens antal, uppsättning och uppdrag, så att teammedlemmarna inte tar ut sig. Eftersom en skola aldrig är färdig och utvecklingsarbete kan fortsätta in i det oändliga är det bra med ramar för utvecklingsarbetet.
- Hitta tid att diskutera och reflektera. Kom ihåg att alla inte vill reflektera i öppna diskussioner
- Våga prova. Behöver inte genast vara ett perfekt projekt. Ett “misslyckande” är också en erfarenhet rikare.
- Jag tycker att samarbete är så viktigt att det bör vara en självklarhet på alla arbetsplatser. Gärna kollegialt lärande men också så att vi regelbundet får utifrån inspirerande föreläsare.

Kollegornas råd till *vad man ännu kan tänka på vid implementering av kollegialt lärande* följer i stort sett svaren på de tidigare frågorna: det handlar om att hitta den gemensamma tiden för att samarbeta och också reflektera regelbundet. En kollega lyfter fram att alla inte nödvändigtvis vill reflektera i stora grupper och en kollega efterlyser inspirerande föreläsare.

Vilka tips och råd/ förbättringar skulle du ge till exempel till språkteamet, Tyky-teamet, digitutorerna och bedömningsteamet?

- En tanke som slog mig är att teamen (åtminstone vissa) behöver ledningens stöd för att kunna implementera arbetet. Om det kollegiala lärandet eftersträvar en förändring i arbetskulturen så behöver ledningen vara involverad; ju större förändring, desto mera stöd/engagemang och aktivt deltagande från ledningen. Det

kan handla om praktiska arrangemang som t.ex. tid eller att ge ramarna för arbetet (lagstiftning, etc.).

- Det är knappast råd eller förbättringar men en önskan, att dessa team skulle få arbeta kontinuerligt över en längre tid och i ett lagom tempo, så att teamen hinner med sitt arbete och kan följa med och utvärdera sin verksamhet. Det ska inte kännas som om man har bråttom med arbetet i teamen. Skolutveckling är en långsam process, som inte alltid är lineär.
- Små förändringar i taget, ge gott om tid till bearbetande av nya metoder. Man lär sig sällan första gången och behöver kontinuerlig upprepning.
- Informella diskussionsmöten
- Jag tycker att alla team i vår skola gör ett värdefullt arbete. Viktigt är att komma ihåg att allt förändringsarbete och framför allt just skolutveckling behöver få ta tid.

Att skolan har bildat olika team med olika mål och syften tycker kollegorna att i stort sett är en bra sak. Flera poängterar dock att små förändringar och tid för implementering av nya metoder är av stor vikt. Teamen ses överlag som någonting positivt med en önskan om att också teamen, som den enskilda läraren, behöver tid och en lagom takt för att hinna stanna upp och reflektera.

5. Slutdiskussion och språkteamets visioner för 2023–2024

Som ett konkret resultat av det kollegiala samarbetet gällande utvecklingsarbetet som pågått i flera år kan språkteamet nu konkretisera vilka målen och satsningarna för läsåret 2023–2024 är: Lärarna fungerar som värdefulla förebilder, både till lärarna själva och eleverna, i hur undervisningen ordnas så att den även innehåller språkstöttning. På detta sätt är vi i nyckelpositionen att ge eleverna en stark unik BSS identitet – en stark flerspråkighet som är värd att satsa på och lyfta fram.

I BSS, i en skola som lever i tiden, kommer eleverna, som får ta del av den mångsidiga språkstöttningen i form av ämnesspecifik stöttning och BSS gemensamma skriv- samt lässtrategier, att i ett senare skede på egen hand börja tillämpa strategierna i sin inläring.

Det kollegiala lärandet – att planera tillsammans, diskutera, utbyta tankar, hjälpa varandra vidare, ett nätverk där kolleger i allt högre grad, i växelverkan med varandra och genom samarbete siktar mot gemensamma mål- är en naturlig del av vår arbetsvardag. Vi har utvecklat en öppenhet till att prova på nya undervisningsmetoder och framför allt, att planering tillsammans med kollegor ständigt ger nya infallsvinklar samt gör arbetsvardagen roligare och meningsfullare. Vi lärare hjälps åt att hitta våra styrkor hos oss själva och hos varandra. Vi bjuder in till att följa med vår undervisning, tar emot respons och är redo att ändra sådant som inte fungerar. Ämnesövergripande undervisning har också blivit en självklarhet. Vi är så pass starka i vår lärarroll att vi i allt högre grad låter eleverna ta del av planeringen och påverka.

Det är oerhört viktigt att det kollegiala lärandet utgår från verkliga konkreta uppgifter och inte bara uppgifter som hänger i luften i teorin. Kollegialt lärande är i synnerhet viktigt för all skolutveckling och att ha en fast pedagogisk grund att utgå ifrån vid diskussioner vad gäller elevers skolutveckling (Slotte-Lüttge & Forsman, 2013). Viktigt är att det finns schemalagd

tid för att skapa en struktur i arbetet. Även om olika skolor har olika skolkultur och organisatoriska förutsättningar poängterar Slotte-Lüttge och Forsman att tiden behöver ges för att skolutvecklande arbete överhuvudtaget kan ske. Här riktar vi blicken mot ledningens håll i att skapa terräng för att det kollegiala lärandet ska vara möjligt och på så vis också kännas meningsfullt.

Sammanfattningsvis kommer vi läsåret 2023–2024 att arbeta vidare i kollegiala samarbetets och elevdelaktighetens tecken. Mer konkret betyder detta att blöta och stöta i språkfrämjande arbetssätt där vi genom samarbete avlastar varandra, stöder, hjälper och uppmuntrar varandra. Det är just samarbetet som ger oss lyftet och hjälper oss att synliggöra vår kunskap och professionalitet. Samtidigt är samarbetet viktigare än någonsin nu när vi delas på tre ställen nästa höst på grund av renoveringen av skolhusen som sätter igång. Språkteamet önskar att lärarna kunde ges möjlighet att arbeta i par eller mindre grupper för att planera en språkstöttande sekvens som kollegorna under ett pedagogiskt café eller genom skuggning skulle få ta del av och ge respons på.

Nästa läsår arbetar hela BSS även för att våra elever ska ha en positiv inställning till svenskan. Eleverna behöver också ständigt få bekräftelse över nyttan av att kunna svenska, även utanför skolans väggar.

Pixi och Rio nöts in i vår undervisning som våra gemensamma lässtrategier.

Språktrappan är vår konkreta samlingsplats för allt språkstöttande som vi gör. Språktrappan synliggör vår språkstrategi och är en kontinuerlig process som upprätthålls genom att vi alla samarbetar kollegialt.

Cirkelmodellen är en evidensbaserad fungerande skrivstrategi. Vi implementerar cirkelmodellen i vår undervisning under nästa läsår.

Viktigt är att ledningen ger resurser, tid och möjlighet för oss att samplanera kring vår undervisning för att vi ska kunna få förändring på lång sikt till stånd. Kollegiet behöver få se att ledningen har en stark roll i samarbetet med språkteamet. Språkstöttningen ska finnas med i årsplaneringen och årsklockan. Vi behöver gemensamma stunder för pedagogiska reflektioner kring våra språkfrämjande arbetssätt. Kollegialt samarbete är en nödvändighet om vi vill arbeta språkstöttande på ett effektivt sätt utan att bränna ut oss och samtidigt hinna

med stoffet i läroplanen, speciellt eftersom vi lärare i BSS till antalet är få och de flesta lärare saknar en ämneskollega.

Språkteamets huvudmotto för läsåret 2023–2024 är följande citat: *Om alla gör någon förändring i språkutvecklande riktning blir effekten riktigt stor* (Slotte-Lüttge & Forsman, 2013).

Tack till alla berörda i Case BSS, Lotta och Erika samt mina kollegor för den oerhört spännande resan. Vi har nått många mellanstationer och någon slutstation ska det ju inte finnas, eftersom resan fortsätter.

Litteratur

Barbre III, J. O., & Buckner, B. (2013). Utilizing Action Research During Student Teaching: Should Every Teacher Preparation Program Be Doing This? *Sage open*, 3(1). <https://doi.org/10.1177/2158244013482468>

Bredeson, P. V. (2000). The school principal's role in teacher professional development. *Journal of In-Service Education*, 26(2), 385–401.

Blossing, U., & Wennergren, A-C. (2019). *Kollegialt lärande. Resan mot framtidens skola*. Studentlitteratur.

Eklöf, E. (2020). *Lärarens guide till cirkelmodellen*. Digilär. Natur & kultur.

Grunderna för läroplanen i den grundläggande utbildningen (2014). Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

Kelly, J., & Cherkowski, S. (2015). Collaboration, Collegiality, and Collective Reflection: A Case Study of Professional Development for Teachers. *Canadian Journal of Educational Administration and Policy*, 169.

King, F. (2019). Professional learning: empowering teachers? *Professional Development in Education*, 45(2), 169–172.

Mellanrapport Case BSS. (oktober 2023).

Nehez, J., & Blossing, U. (2020). Practices in different school cultures and principals' improvement work. *International Journal of Leadership in Education*.

Langelotz, L. (2017). *Kollegialt lärande i praktiken. Kompetensutveckling eller kollektiv korrigering?* Natur & Kultur.

Rönnerman, K. (2012). *Aktionsforskning i praktiken – förskola och skola på vetenskaplig grund*. Studentlitteratur.

Skolfi.se. Skolforskningsinstitutet. *Lässtrategier* (2019).

Skolverket.se. (2023) *Förstelärarens uppdrag*
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/leda-personal/forstelarens-uppdrag>

Slotte-Lüttge, A., & Forsman, L. (2013). *Skolspråk och lärande*. Utbildningsstyrelsen.

Wiksten, M., & Kindenberg, B. (2015). Språkutvecklande SO-undervisning. Natur & kultur.

Wiksten, M., & Kindenberg, B. (2017). Språkutvecklande NO-undervisning. Natur & kultur.